

A VERSMONDÁS TAVASZI ESEMÉNYEI

Az ember gyakorta nem képes igazán objektív lenni. Különösen nem akkor, ha szívének kedves dolgokkal kerül szembe.

Ez a tavasz, minden nehézség dacára, amelyeket kár lenne tagadni, s amelyek a kultúrának nem (sem) igazán kedvező zárolásokban is megnyilvánultak, szóval ez a tavasz – amely csak annyiban különbözött más tavaszoktól, hogy talán még nehezebben akart elérkezni, miközben ontotta ránk a rossz híreket – mindennek ellenére igazi tavasszá változott.

Szép lenne, ha idézhetnék olyas mondásokat, mint a híres richárd-i mondat, hogy *„rosszkedvünk telét...”*, de ma már nem igazán érdemes idézgetni, mert egyre kevésbé értik. Mert egyre kevésbé él az *„összekacsintás nyelve, a hűség nyelve...”* és sorolhatnám. Mert romlik, mi több, kiürül szépséges nyelvünk, mert zenéje csorbul a fiatalok és idősek ajkán, mert egyre kevesebb harcos akad, aki úgy óvja, hogy valóban érti, és jól használja, nem üres lözungként hangoztatja védelmét. Hol vannak a Péchy Blankák? – kérdezhetném, sóhajtva.

És mégis.

Mert ez a tavasz hozott örömet bőven. Járjuk egy kicsit körül, próbáljunk mérleget vonni. Amikor ezeket a sorokat írom, április eleje van, éppen túl vagyunk a Megavers 3 döntőjén (erről később), és előtte vagyunk a Költészet Napját ünneplendő eseményeknek. (Mire végére érek az írásnak, már ezekről is tudósítok.) Ez idő tájt még a facebookon is csupa vers vesz körül – szebbnél szebb alkotások megzenésített variációit tette föl például Válik Ist-

ván (Gyöngyös), aki maga is egy vers-rendezvényre invitál résztvevőket. (Azért nevesítem, mert új a kezdeményezés, és öröm, hogy egyre több ilyen jelenik meg.) Olvasni lehet a Magyar Versmondók Egyesülete nagyrendezvényére hívogató meghívót, vers-marathonra készül a győri Hangraforgó együttes, számos versenyfelhívás van érvényben, és a Magyar Rádió is kortárs költőktől hangos. Az Írószövetség programjai között olyanokat találtam, amelyek a legjobb irodalomnépszerűsítő szándékokat mutatják; rendhagyó irodalomórák, író-olvasó találkozók (mint ahogy az valaha oly sikeresen működött!), költők ünneplése és bemutatása.

Ezekben a napokban tehát – úgy gondolom – minden okunk megvan az öröme és a reményre. Ráadásul a hagyományosan létező versmondó alkalmak mellett újak és újak születnek. Talán az emberekben is nagyobb az igény a versek hallgatására. Ennek is látjuk olykor szép példáit. Meg kell persze keresni azokat a formákat, amelyekkel a megváltozott kulturális kínálatözönben, a környezeti kultúr-sokkok, -hatások színes, és gyakran rendkívül alacsony színvonalú kavalkádjában ennek a csendes műfajnak – hiszen koránt sincs akkora hírereje, mint a bulvár eseményeknek – mégis híveket lehet toborozni.

Azt is örömmel olvastam, hogy a nyári tehetség-gondozó alkalmak közül milyen sok túzi zászlajára a versmondást, milyen sok helyen kínálnak versmondással foglalkozó táborokat elsősorban az általános és középiskolás fiataloknak. (Hála az NKA Közművelődési Szakmai Kollégiumának, még min-

dig jut ebből a lecsökkent keretből is ezekre a célokra néhány százezer forint, ami nagy segítséget jelent a táborszervezőknek. Ugyanakkor hadd éljünk e helyt is egy kicsit kritikával; a felhasználhatóság jogcímei sok esetben még mindig nem életszerűek, vagyis a támogatást arra nem lehet felhasználni, amire igazán szükség volna, amire valóban kellene...)

A vers-alkalmak sokasodása egyfajta pozitív, mondhatni társadalmi aktivitást, öntevékenységet is jelent. Tóth Zsóka kolleganóm e napokban éppen egy önszervező szentesi kultúrkör meghívottjaként vett részt egy irodalmi esten, s mondott verset a könyvtárban megjelent szépszámmú hallgatónak. Hódmezővásárhelyi kertészeti iskola „dicsekszik” (jogosan) honlapján azzal, hogy versmondással ünnepelte József Attila születésnapját, Debrecenben Tóth Árpád versmondó versenyt rendeztek, ugyanott, Érden és Budapesten, s ki tudja még hol, tömegesen mondanak verset fiatalok – ez mind boldogság, még akkor is, ha nem hiszem, hogy így kell a versmondásra szoktatni gyerekeket. (A verssel találkozatni viszont ez is egy lehetőség.)

De elég a bevezetésből, nézzük a versmondás tavaszi eseményeit!

Ez a tavasz már január elején kezdett éledezni, méghozzá Veszprém-ben, a Kortársvers-mondó versenyen, amely a legértékesebb hagyományok közé sorolható. Különösen izgalmas versmondó találkozó ez, hiszen a középpontjába már akkor a kortárs költészetet állította, amikor ez még nem tűnt ennyire általánosnak, mint manapság. (A verseny zsűrijébe meghívott költők mindig szélesítik a résztvevő fiatalok következő évi repertoárját, ezért is egy plusz pont Veszprémnek.) A (hajdani) Megyei Közművelődési Intézet által életre hívott és sokáig gondozott eseményt a Gyermekművelődési Alapítvány vette át, folytatva a hagyományt. Az idei esemény meghívott költő vendége-zsűrije Zalán Tibor volt. A találkozó résztvevői különösen kiugró teljesítménnyel nem kápráztattak el bennünket – ennek ellenére izgalmas és jó színvonalú esemény részesei voltunk... Nagyszerű vendéglátónak bizonyult a Művészetek Háza – a hely szellemisége is hozzájárult ahhoz, hogy emelkedett legyen a hangulat.

Nem tudunk személyes élmény alapján beszámolni az ugyanezen a napon rendezett nyíregyházi Kólcsey versmondó versenyről, amely elsősorban a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei középiskolások jelenlétével zajlott, de tudunk róla, s elmondhatjuk, hogy szép hagyományai vannak.

A Vasvárott megálmodott és megrendezett, Nagy Gáspár előtt tisztelgő, „A költő hazatér” elnevezésű verseny egyike a legújabb, de má-

ris hagyománnyá vált versmondó eseménynek. A kiváló költő szűkebb hazája – ezen belül is a szervezést vállaló Nagy Gáspár Kulturális Központ (vezetője, Gergye Rezső, és munkatársai), a szülőfalu és a megye – nagy szeretettel, személyes ügyként ápolja Nagy Gazsi emlékét, a versmondók pedig éltetik őt azzal, hogy verseit megtanulják, gondolatait továbbadják.

A Magyar Versmondásért Alapítvány szervezésében az egyik legkiemelkedőbb versmondó alkalom a Mensáros László nevével fémjelzett verseny. Január végén idén is szép számmal jelentek meg versmondók a Magyar Kultúra Alapítvány székházában, a Budai Várban, és örvendeztették meg a hallgatóságot versengésükkel.

Lélegzetvételnyi szünet után, február elején folytatódtak a rendezvények, megkezdődtek az „Anyám fekete rózsá” Nemzetközi vers- és prózamondó verseny elődöntői. (Fájdalommal adtunk hírt arról, hogy januárban eltemettük Dániel Kornél barátunkat, aki ennek a versenynek életre-hívója, motorja volt. Kollegáinak, az Anyám Fekete Rózsá Alapítvány és a veresegyházi művelődési intézmények munkatársainak az ő emléke is erőt ad a folytatáshoz.) A tavasz folyamán több elődöntőre került sor, itthon és határainkon túl. A döntő Veresegyházon lesz – Anyák napja hétvégéjén – mint évek óta már rendszeren, s a korosztályi nyitottság miatt a legfiatalabbaktól a „legszebb” korú versmondókig, sokan lesznek az esemény részesei.

Ugyancsak februárban indultak el – méghozzá meglehetősen sok vers- és prózamondót megmozgatva – a „Falusi Krónika” III. Országos és határon túli vers- és prózamondó találkozó elődöntői. Törökné Miszori Mariann, a Zala Megyei Közművelődési Intézmény munkatársa által gondozott verseny a falusi élet ízeit, a nyugalom dicséretét, a szűkebb táj – Göcsej és Mura-vidék – szépségét állítja fókuszba. Nem csupán versek, de mesék, mondák, a helyi költők-írók művei hangzanak el. Terveik szerint a döntő májusban lesz Keszthelyen – a patinás Festetics kastély csillogó termeiben – kissé kontrasztos környezetet nyújtva az élet egyszerűségét (is) dicséző szövegeknek.

Szekszárdon egyre nagyobb érdeklődés mellett kerül sor „Az én Pannóniám” elnevezésű versmondó verseny rendezvényére, amelyet a Garay János Gimnázium (a szervezés élén Báló Mariannal) már negyedszer, második alkalommal a Kárpát-medence teljes középiskolás korosztálya számára nyitottan, hirdetett meg. Szép számmal érkeztek versenyzők, az országhatáron túlról is sok versmondó, így fértek el a Német Színház nézőterén.

A résztvevők száma miatt el kell gondolkodniuk a szervezőknek, hogyan tudnák kétnaposá tenni a rendezvényt, hiszen így már nagyon zsúfolttá vált, nem adott lehetőséget például a versmondókkal való konzultációra, ami nélkül pedig nem lehet (módszertanilag semmiképpen) igazán teljes egy versmondó találkozó. A megjelentek között egyaránt voltak kifejezetten tehetséges és kicsit még iskolásan verset mondó diákok, akiknek biztosan jól jönne néhány jó tanács.

Szándékai szerint a hazafias versekre koncentrál a pestszentlőrinci Vörösmarty Mihály Ének-zenei Nyelvi Általános Iskola és Gimnázium (az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Gyakorlólhelye) által meghirdetett, 15 éve megrendezésre kerülő versmondó verseny a Magyar Kultúra Alapítvány házában, a Budai Várban, minden március 15-e környékén. Az általános és középiskolás tanulók a magyar irodalom teljes palettájából meríthetnek a hazaszereget legszebb verseiből. Nem mondhatjuk, hogy rendkívül változatos volna a paletta, a divatos versek szinte mindig felülírják a bővítés szándékát, noha a zsűriben ülve sokszor gondoljuk, hogy nem feltétlenül ugyanazt a verset kellene elmondani az ötödikes kislánynak és az érettségi előtt álló fiatalembernek. A rendezvény ennek dacára több mint dicséretes; a gyerekek sokszor szívembemarkoló élményekkel ajándékoznak meg minket, így történt ez idén is. Meghatottság és boldogság szorította el most is többünk torkát a nyertesek versmondását hallgatva.

A gyermek versmondó versenyek népszerűsége (hála Istennek!) töretlen. Szinte minden iskolában, minden településen alkalmuk van megmutatkozni, és a nagyobb szabású rendezvényeken is sok-sok tehetséges gyerek találkozik a versmondás élményével.

„Lélektől lélekgig” címmel nemrég zárult Siklós-on a Zsolnay módszerrel tanító általános iskolák tanulóinak nemzeti versmondó versenye. Szép számú versmondót mozgatott meg a kazincbarcikai Egressy Béni Nemzeti versmondó verseny, amely elsősorban a térség diákjaira összpontosít, de általános és középiskolás korú versenyzői a határ menti együttműködések keretében Ukrajnából és Szlovákiából is érkeztek, sőt a Partiumból is volt fellépő. S ha már a határon túli magyar nyelvű versmondásnál tartunk, nem mulaszthatjuk el megemlíteni, hogy a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete szervezésében rendkívül élénk versmondó élet zajlik – ott, ahol egyébként más versmondó műhely, például a szabadkai Csáth Géza Versmondó Műhely is kiválóan működik, s nem csupán vajdasági, de magyarországi versenyekre is rendszeresen küldenek tehetséges szavalókat.

A Költészet Napja náluk is mindig megünnepelet, eseményekkel dúsított időszak, így volt ez idén is. Szlovákiában a Csemadok szervezésében indult idén is útnak a nagyszerű hagyományokkal bíró, az egész Felvidékre ható versmondó verseny, amelyet Tompa Mihályról neveztek el. Érdekessége a találkozó sorozatnak, hogy nem csupán különböző korú versmondókat – iskoláskorútól a felnőttekig –, de énekelt verseket előadókat, illetve lírai színpadokat is mozgósít. Ugyancsak kiemelt érdeklődés mellett kerül megrendezésre évről évre a zilahi Költészet Tavasz vers- és prózamondó verseny, valamint költő-találkozó, amely nevében is dicséri a költészetet és a tavaszt – s így említése mindenképpen ebbe az írásba kívánkozik.

Nagyon irigylésre méltó az a szolnoki kezdeményezés, amely egyúttal arra is felhívja a figyelmet, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megyében még mindig milyen nagy respektje van a kultúrának, és milyen odafigyelő vezetése a megyének, amely nem sajnálja erre a támogatást. Március vége felé a Megavers 3 résztvevői már túljutottak az első rostákon, és kiválasztódott az a kéttucatnyi versmondó, aki a középdöntőkbe jutott. A folyamatban mondhatni megtizedelték a versmondókat, hiszen a közel 120 jelentkezőből tizenketten lettek végül döntősök, fele-fele arányban a zsűri és a közönség által kiválasztva. A Szolnok Városi Televízió és az Aba-Novák Kulturális Központ három éve szövetkezett a versmondás népszerűsítésére. Tehetségkutató és gondozó munkájuk – Farkasházi István, Harcsa Béla és még sok más lelkes ember munkájának köszönhetően – mára ez az egyik legnépszerűbb amatőr művészeti esemény lett. A város lakói nem csak megtöltik a Kulturális Központ színháztermét, de a televízió képernyője előtt is sokan kíváncsiak a versmondó verseny alakulására, s figyelnek a költői üzenetekre. Ugyanakkor a tehetséggondozás nem csupán ezekre a napokra koncentrálódik, hiszen komoly felkészítő munka és nyári tábor is segíti a jelentkező fiatalokat. (Sajnálattal értesültem a cikk írása közben arról, hogy az idei táborra nem kaptak támogatást az NKA pályázatán. Kár. A munka, ami itt folyik, megérdemelné a figyelmet.)

Elindultak a Juhász Gyula V. Nemzeti Vers- és prózamondó verseny elődöntői is. Az elsőre igazán nagyszerű környezetben, Békéscsaba még újnak mondható kulturális intézményében, az Ibsen Házban került sor. A Békés megyei Ibsen Non-profit Kft. Kulturális Iroda a Békés Megyei Jókai Színházzal és a bábszínházzal együtt birtokolja a lenyűgöző épületet – s a benne megvalósuló programok legalább annyira színvonalasak és érdeke-

sek, mint az együttműködés az intézményrészek között. A versmondó verseny a közművelődési palettát színesítette, s mondhatjuk, hogy izgalmas, értékes bemutatkozások történtek.

A Költészet Napjához kapcsolódott a Magyar Versmondók Egyesülete nagyszabású műsora a Múcsarnokban, amely hagyományos rendezvénynek mondható, s amelyen jellemzően a versmondó berkekben kitüntető elismeréseket is átadják. Az idei évben a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének vezetője, Hajvert Ákos volt az egyik, aki átvehette a „*Ki viszi át a szerelmet?*” díjat – nem mellesleg most született első gyermeke, Zalán, aki feltehetően versmondó (is) lesz! –; a másik díjazott Szász Kolumbán Olga pécsi tanárnő volt, aki oly sok tehetséges fiatalot készített fel versmondó versenyekre. *VersGondnok* címmel jutalmazták Losonczy Balázst, a miskolci Uni-Klub vezetőjét, és Jónás Zoltán újságíró és előadóművészt, aki az Egri Eszterházy Károly Főiskola kulturális programigazgatója. A magyar vers- és prózamondásban kiemelkedő teljesítményt nyújtó versmondók elismerése, kiemelése, megismertetése céljából Magiszter Versmondó címmel tüntették ki Rábavölgyi Tamás és Orbán Júlia versmondókat. A Költészet Napjához kapcsolódó est programja rendkívül színes, és a szép számú jelenlévő szerint módfelett jó hangulatú volt.

A tavasz zsúfolásig tele volt eddig is költészeti eseményekkel – és még nincs vége: meghívásos Ratkó gálát rendeztek április közepén Nagykállóban, ünnepi eseményt, hiszen ez volt a tizedik, jubileumi alkalom. De épp ezen az elmúlt hétvégén voltak a „Regösök hírján” regionális rendezvényei – ez az általános iskolások egyik legnagyobb versmondó versenye –, nagy érdeklődés mellett, s jönnek még a Juhász Gyula és Tóth Árpád emléke előtt tisztelgő versenyek megyei fordulói, és számos megyei versmondó megmérettetéséről is tudunk.

Mi okunk van hát e nagy versmondó dömpingben arra, hogy mégis legyen keserű íz a szánkban?

Az egyik probléma voltaképpen összefügg azal, amit majdhogynem általánosan tekinthetünk. A versmondókat már nem könnyű mozgósítani, az információáradatban a meghirdetések is elsikkadnak olykor. A pedagógusok leterheltek, többször is kell nekik szólni. Igaz, az általános iskolások még így is könnyebben táncba vihetők, mint a középiskolások vagy a felnőttek. A még meglévő megyei intézmények munkatársai egyre kevesebben vannak, egyre több területtel kell foglalkozniuk. Az NKA pályázatok meghatározott számú, maximum 3 rendezvényre szólnak, nem nagyon fér bele egy-egy kisebb költségvetésű, de a darabszám-lehetőséget csökken-

tó versmondó esemény. Ennek hiányában viszont a kollegák nem kapnak támogatást a rendezvényhez, a régi kapcsolati csatornák szép lassan eltömlőnek. Néhány éve egy felmenő rendszerű verseny meghirdetésekor még biztosak lehettünk abban, hogy a megyei intézmények segítségével lefedjük az országot: 17–18 elődöntővel számolhattunk. Most jó, ha 5–6 megye vállalkozik a szervezésre. Nem hibáztatjuk a kollegákat, hiszen a számos rendezvény között, romló munkakörülmények mellett csoda, hogy ennyire is vállalkoznak. (Valljuk be, alig-alig van már megyei intézmény. Így joggal tölti el örömmel a lelket, hogy még mindig mennyi igazi népművelő él közöttünk. Itt és most is köszönetet mondunk minden aktív segítőnek!)

Gond az is, hogy a sokszor hangoztatott figyelemzetés dacára a versválasztások még mindig félreecsúsznak; sőt, a minőség és a divat sem kedvelik egymást. Ahogy sokan hamisított Nike-cipőket, igazának látszó dolgokat húznak magukra anélkül, hogy meggyőződnének arról, illik-e hozzájuk a divatos darab, úgy választanak sokan előszeretettel másoknak már bevált verseket. Ráadásul sokszor elfelejtik megkülönböztetni az értékest és az értéktelent, az igazán kiválóat az ügyestől... Mivel majdnem mindenki kevesebbet olvas manapság, nem csoda, ha a pedagógus is. Már nem az egészet, örül, ha egy részt átadhat tanítványainak... Hogy hogyan lehetne elérni, olvassanak több verset a fiatalok, hogy ezáltal is megismerjék az igazán értékeset? Nem tudom. Sajnos, nem tudom.

Nagyon nagy bánat a beszédállapot általános romlása, amint már a bevezetőben is keseregtem rajta. Miközben dicsérjük a versmondókat, amiért még mindig foglalkoznak a versmondással, olyan súlyos gondok mutatkoznak a tiszta beszéddel, ami félt, hogy megfordíthatatlannak látszó folyamatot jelez. Lehet, hogy ez a jövő, hogy el kell fogadni a helyzetet, a beszéd mozgásban lévő változását, romlását, de az idősebbeknek joga, hogy siránkozzanak az értékek pusztulásán láttán. Hova tűnt, hova tűnik a szép, a kifejező beszéd?

De fejezzük be szépen – és várjuk a tavasz diadalát. Arról álmodom, hogy eljön az idő, amikor *csak úgy* verset olvasunk és mondunk majd megint egymásnak, mindenféle verseny és díjazás nélkül, s csak úgy, kedvünkre idézgetünk szép sorokat. Van az álmomban egy csendes udvar, felette a nyáresti ég, vagy van egy könyvtárszoba, ahol délutánonként zene és versek csendülnek fel ismét... Ha úgy tetszik, ahol *verssorok ringnak a metrum tajtékos taraján...* Még az se baj, ha a műsor esetleges, és nem lesz megszerkesztve.